

Antisemitiska stämningar på svensk gymnasieskola

AV JONATHAN LEMAN

På Sannas skola är det inte okej att ha judiskt påbrå. Det fick hon veta av flera elever redan när hon började gymnasiet. I klassen finns det elever med olika bakgrund. Majoriteten har sina rötter i Sverige, medan några är kurder och andra syrianer. Sanna är ensam om att ha judiskt påbrå.

Bland minoritetsbefolkningen i den mellan-svenska industristaden där Sanna bor finns det olika invandrargrupper med rötter i Mellanöstern, och en handfull judiska familjer.

”Är du jude?” frågade en av hennes nya klasskompisar när hon presenterade sig och berättade att hennes pappa kom från Israel. ”Jag hatar judar” sa han vidare. När Sanna frågade varför, svarade han: ”Det bara är så, det är något jag fått lära mig hemma.”

De judefientliga uttryck som Sanna möttes av vid terminsstarten kände hon igen sedan tidigare. Det var något liknande som hände på en pizzeria när Sanna gick in: då blev det en märkbart hotfull stämning på restaurangen när personalen såg att Sanna bar en davidsstjärna i halsbandet.

Elever öppet antisemitiska

Sedan introduktionen i klassen har en del elever öppet uttryckt sig antisemitiskt med ord som ”Hitler gjorde rätt” och ”jag hatar judar”. Några elever säger att ”det var judarna som dödade Jesus”.

Sanna berättar att hon dagligen hör antisemitiska yttranden på skolan. Oftast är det just judar och deras påstått dåliga egenskaper som står i fokus.

– Ordet ”jude” används av vissa som skällsord på skolan, för att beskriva allt man tycker är dåligt, säger Sanna. Det har blivit en allmänt vedertagen jargong. Till exempel säger man ”din jävla jude, gå inte före i matkön!”.

För Sanna har de antisemitiska uttrycken inneburit att hon blivit försiktigare: Hon bär inte davidsstjärnan offentligt och hon talar tyst om att hennes pappa är från Israel.

– Det är ganska hemskt egentligen, men så

är det, säger Sanna. En del på skolan känner till min judiska identitet och mumlar ”där är juden”, när de får syn på mig.

Lärarna tiger

Antisemitiska uttryck dök också upp i klassrummet under lektioner om Förintelsen. Då skrattade några elever och hånade de människor som fallit offer för nazisternas våld.

– De sa att ”judarna fick vad de förtjänade” under andra världskriget.

Att läraren var tyst och lät eleverna hållas gjorde Sanna arg. När hon tog upp detta med läraren erkände han att det var ett problem för

skolan och i klassen, men att han inte visste vad han skulle göra. Lärarens ”lösning” var att erbjuda Sanna att inte vara med på undervisningen om Förintelsen, vilket Sanna då valde.

– På min skola talar man inte om antisemitism som ett problem, trots att alla vet att det förekommer. Lärare och andra i personalen blundar. I början av

årskurs 1 blev jag kallad till ett samtal med skolsköterskan om hur jag trivdes på skolan. När jag berättade om mina upplevelser av antisemitism menade hon att jag naturligtvis ska kunna visa att jag är judinna, men hon verkade inte förstå varför det har blivit omöjligt.

Rasistiska uttalanden om judar är vanliga på skolan.

– Det förekommer även ett rasistiskt språkbruk om romer och en homofobisk jargong, berättar Sanna. Överhuvudtaget tycker hon att frågor om rasism och intolerans behandlas mycket sällan.

– Jag tycker att man ska informera och prata mer om fördomar och tala om minoritetsgrupper som blir utsatta i samhället, säger Sanna.

Trots att Sanna egentligen tycker om sin hemstad, vill hon flytta så snart hon gått ut gymnasiet.

– Jag känner mig ensam på grund av hatet. Fastän jag har många kompisar på skolan är det jobbigt att gå dit. Mina vänner säger att det

som sägs inte är riktat mot mig personligen, men de förstår inte hur det känns eftersom de själva inte utsätts, säger Sanna.

Jonathan Leman är student, medlem i SKMA och medarbetare på den antirasistiska tidningen Expo. Hans blogg på nätet når du här: jonathanleman.blogspot.com

Notera: För att skydda Sannas identitet har vi gett henne ett fingerat namn i artikeln.

Positiv respons på SKMA:s skolprojekt

Sedan februari månad bedriver SKMA ett skolprojekt. Framför allt koncentreras satsningarna till skolor i södra Sverige.

Målet med skolprojektet är att nå gymnasieskolor och högstadielklasser med ett erbjudande om utbildning om antisemitism. Undervisningen ges av SKMA:s pedagoger: Per Höjeberg, gymnasielärare i religion, historia och filosofi, samt för närvarande forskarstuderande vid Lunds universitet om nazism bland lärargrupperna i Sverige under 30-talet; och Jonathan Leman, frilansjournalist och snart färdig gymnasielärare.

Vad vill vi göra?

Skolprojektet syftar till att ge lärarna mer kunskap om hur man kan arbeta med elever för att bearbeta fördomsmönster. SKMA:s pedagoger arbetar även med elevgrupper för att få dem att reflektera över sina egna fördomar

och ge dem grundläggande kunskap om antisemitism samt visa hur man känner igen sådana yttringar.

Finns det ett intresse?

Ett hundratal skolor har redan blivit kontaktade. Responsen är mycket positiv. Flera skolor har redan genomfört utbildningsinsatser på skolan, andra har bokat in oss till hösten. Några skolor tar upp problem med rasistiska och antisemitiska attityder i skolan. Lärarna beskriver i vissa fall svårigheter med att ta en diskussion med eleverna om skillnaden mellan Israelkritik och antisemitism. Flera av de skolor SKMA kontaktat visar intresse för den erbjudna undervisningen, men säger sig inte ha möjlighet att finansiera en sådan insats.

Vårt arbete i skolorna fortsätter. Var med och ge ditt stöd!

Postgiro 30129-1, Bankgiro 861-6112